

УДК 81267.4/5:355.1]:070(477)

DOI <https://doi.org/10.24919/2663-6042.12.2019.189258>

СУРЖИК ЯК ЗАСІБ ВІДТВОРЕННЯ МОВЛЕННЯ ГЕРОІВ ПУБЛІКАЦІЙ У СУЧАСНИХ ЗАСОБАХ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Левченко Т. М.

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»

У статті розглянуто суржик як засіб відтворення мовлення героїв публікацій у засобах масової комунікації.

Установлено, що суржик – це ненормативне українське мовлення, яке переповнене значною кількістю запозичень з російської мови, оформлених за нормами української мови, а його походження дослідники пов'язують з недостатнім умінням білінгвів користуватися двома мовами, що паралельно функціонують у певному соціумі. Вживання українсько-російського суржику і літературної форми української мови характеризує явище диглосії, а використання російської та української мов залежно від ситуації спілкування свідчить про наявність білінгвізму. Після аналізу доводиться констатувати, що суржик використовують у всіх без винятку друкованих мас-медіа, у публікаціях різної тематики і різних жанрових ознак і, як засвідчує практика, позанормативну лексику в буквальному сенсі слова популяризують через пресу журналісти, коментатори, політики.

З'ясовано, що негатив при характеристиці мовної особистості суржикомовця змушує деяких лінгвістів здійснити спробу неупереджено, об'єктивно підійти до вивчення мовлення суржикомовця і відмовитися від повного отождошення моральності людини та її мови. Зазначено, що дослідники субстандартної лексики в мові засобів масової комунікації зауважують, що друкованим медіа-текстам притаманна в цілому нейтральність оповідального тону, але останнім часом вживання позалітературної лексики значно активізувалося.

Виділено тематичні групи у мові сучасних засобів масової комунікації серед суржикізмів: слова ввічливості, лексеми на позначення їжі, назви побутових речей, предметів повсякденного користування, особистих речей; суржикізми вживають у сфері торгівлі між продавцем і покупцем, подекуди вони мають іронічне забарвлення тощо. Визначено, що суржик – це різновид української загальнонародної мови, який виник унаслідок уживання мовцями слів української та російської мов; він створений і функціонує поза будь-якими нормами й становить загрозу для національної мови, адже має цілу низку об'єктивних передумов, зокрема історичного характеру, пов'язаного з російським фактором.

Ключові слова: суржик, мовлення, субстандартна лексика, засоби масової комунікації, негативна оцінка.

Levchenko T. M. Surzhyk as a means of reproducing the speech of heroes of publication in modern mass media. The article deals with surzhyk as a means of reproducing the speech of heroes of publications in mass media. It is established that surzhyk is a non-normative Ukrainian language which is overloaded with a great number of borrowings from the Russian language, designed according to the norms of the Ukrainian language. Its origins have been attributed to researchers' lack of bilingual ability to use two languages that function concurrently in a particular society. The use of the Ukrainian-Russian surzhyk and the literary form of the Ukrainian language characterizes the phenomenon of diglossia, and the use of Russian and Ukrainian languages depending on the communication situation indicates the existence of bilingualism. After the analysis it is necessary to state that surzhyk is used in all print media, in publications of various thematics and different genre features and, as practice shows, non-normative vocabulary is literally popularized through the press by journalists, commentators, politicians.

It is found out that the negative characterization of the language personality of a surzhyk-speaker compels some linguists to make an unbiased attempt to objectively approach the study of the language of a surzhyk-speaker and to refrain from full identifying the human morality and language. Researchers of the pejorative vocabulary in the language of the press note that printed media texts have a generally neutral narrative tone but recently the use of non-literary vocabulary has become much more active.

Thematic groups were distinguished in the language of modern mass media among the surzhikisms: words of politeness, lexemes for denoting food, names of household items, items of everyday usage, personal things. Surzhikisms are used in the sphere of trade between a seller and a buyer. Sometimes they have ironic colouring. It was defined that surzhyk is a kind of Ukrainian language that arose from the use of Ukrainian and Russian words by speakers. It has been created and is functioning beyond any standards and is a threat to the national language since it has a number of objective preconditions, in particular of historical nature, associated with the Russian factor.

Key words: surzhyk, pejorative vocabulary, mass media, negative evaluation.

Постановка проблеми та обґрунтування актуальності її розгляду. Основним (і традиційним) способом дослідження мовної особистості є аналіз її мовлення, здійснюваний відповідно до мовних рівнів, при цьому основну увагу зосереджено на лек-

сичному, фразеологічному та фонетичному рівнях мовної структури. Українсько-російський суржик перебуває не тільки у фокусі мовного смаку і заго-стреної мовленнєвої уваги сучасника, але й у позиції пізнання через його належність до іншої мови

(зокрема російської), через його високу частотність і семантичне коректування відповідно до модної комунікації інших специфічних стилів, характерних незвичністю звучання і семантики. У мові засобів масової інформації початку ХХІ століття суржик найчастіше слугує для передавання мовної неграмотності, відсутності культури мови героїв публікацій, а також для привернення уваги читачів до особи, події, явища, про які йдеться в тексті. Українсько-російський суржик – це переважно відповідники до загальновідомих і широкоживаних нормативних слів, які подають здебільшого в цитатах героїв публікацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Спеціального дослідження, присвяченого вивченню мовної особистості суржикомовця, в україністиці немає, хоча ця проблема перебувала в колі інтересів таких мовознавців, як: Н. Я. Дзюбишина-Мельник, О. А. Сербенська, Л. О. Ставицька, О. О. Тараненко, В. М. Труб та ін. [2; 4; 5; 6; 7]. У науковому дискурсі переважає думка, що суржикомовець – це людина неповноцінна, хвора на етнічну / національну шизофренію, людина з примітивним мисленням, невпевнена і розгублена, яка до останнього вагається, за кого їй голосувати на виборах (О. А. Сербенська, Л. О. Ставицька та ін.) [4; 5]. Подібні оцінки суржикомовця характерні також для публіцистичного і художнього дискурсу (Л. О. Ставицька, О. О. Тараненко та ін.) [5; 6].

Формулювання мети і завдань дослідження. **Мета** статті – визначити функції та з'ясувати особливості функціонування суржикомовця у засобах масової комунікації та дати оцінку суржику як засобу характеристики мовлення героїв публікацій у засобах масової комунікації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Очевидно, що негатив при характеристиці мовної особистості суржикомовця змушує деяких лінгвістів здійснити спробу неупереджено, об'єктивно підійти до вивчення мовлення суржикомовця і відмовитися від повного отождоження моральності людини та її мови. Так, зокрема, В. М. Труб зазначає, що «в цілому суржик відбиває ментальність, яка мало сприяє становленню української державності – адже одним з головних необхідних компонентів держави є її мова. Але слід застерегти, що між ступенем володіння мовою та політичними переконаннями не завжди існує чітка кореляція. Так, серед носіїв суржикомовця можна знайти чимало ентузіастів української незалежності. Водночас серед мовців, які цілком пристойно володіють українською мовою, інколи зустрічаються й опоненти цієї ідеї» [7, 52]. Про неможливість повністю отождоженяти моральні якості людини та її мову висловлюється й Л. О. Ставицька, щоправда тільки в російськомовній версії своєї статті [5, 20]. Деякі сучасні дослідники закликають об'єктивно підходити до вивчення мовної особистості суржикомовця, адже пов'язують суржик із проблемою деградації особистості, духовною деградацією, однак такі думки потребують доведення за результатами психологічних досліджень і видаються тенденційними й заангажованими. Українські мовознавці поряд із термінами *мовна особистість*,

мовна сідомість уживають терміни *суржикомовця*, *суржикомовець* та ін. [1, 144].

У мові сучасних засобів масової комунікації серед суржикізмів виділяємо слова ввічливості: *привет* (рос.) – *привет* (сурж.) – *привіт* (укр.), *спасибо* (рос.) – *спасібо* (сурж.) – *спасибі, дякую* (укр.), *пожалуйста* (рос.) – *пожалуста* (сурж.) – *будь ласка* (укр.), пор.: «*Сашко був гарний чоловік, з усіх сусідів подобався найбільше, каже. Щоранку гукав: «Привет, сусід!» Поговориш з ним, і настроїй підіймається. Відвертий, веселий, чесний та дуже прямий*» («Gazeta.ua», 09.08.2014); «*А я скинула три кіло зайвої ваги, спасібо Ілвні, долучається до розмови 65-річна Олена, пишна брюнетка, продає насіння овочів на сусідній ятці. Вона дала мені реп'яшок*» («Gazeta.ua», 02.07.2019). Зазвичай мовці використовують суржик у побутовому спілкуванні, у колі друзів і сім'ї як засіб простоти і фамільярності у спілкуванні.

Окрему групу становлять суржикізми на позначення їжі *венгерка* (рос.) – *венгерка* (сурж.) – *угорка* (укр.), *котлета* (рос.) – *катлета* (сурж.) – *котлета* (укр.), *клубника* (рос.) – *клубніка* (сурж.) – *полуниця* (укр.), які спостерігаємо як у побутовому мовленні, так і у спілкування серед учасників торгів, наприклад, пор.: «*Беріть «венгеркі», кращих на базарі не знайдете!*» – *пропонувала бабуся свій урожай*» («Україна молода», 23.06.2018); «*Тоді сільської ради в нас не було. Його батько завів у Любешів, там нас записали. На гостину зарізали теля, тоді **катлети** ніхто не робив, так м'ясо на стіл подавали, – каже жінка*» («Gazeta.ua», 09.04.2018); «*На Пасху наготувилися, холодицю наварили, **катлет**, голубці. На ніч поставили в літній кухні, бо там прохолодно...*» («Gazeta.ua», 23.06.2014); «*Сходіть попастіться на город. Там у мене стигне **клубніка** й молодий горох. Ходіть покажу», – каже господиня і йде на город. За нею вибігає пес... Крутиться біля ніг*» («Україна молода», 04.07.2019).

Серед суржикізмів, які називають побутові речі, предмети повсякденного користування, особисті речі, фіксуємо лексеми: *воротник*, *воротничок* – *воротник* (рос.) – *комір* (укр.), *дубльонка* – *дубленка* (рос.) – *дублянка* (укр.), *письмо* – *письмо* (рос.) – *лист* (укр.), *п'ятьорка* (у значенні грошей) – *пятерка* (рос.) – *п'ятірка* (укр.), *часікі* – *часики* (рос.) – *годинничок* (укр.) та ін., пор.: «*Головоштампт. Стерильні перев'язочні матеріали, тіопентал, кетолон, шийний **воротник**, ларингоскопи, інкубаційна трубка з провідником, мішки амбу з маскою, шини, індивідуальні перев'язочні пакети...*» («Gazeta.ua», 20.02.2014); «*...поруч ростуть маремухи, їх з одного місця можна нарізати відро. Та їх не всі беруть, бо на ніжці маремуха має **воротничок**. Люди бояться, що гриб отруйний, часто плутають їх із білим мухомором*» («Gazeta.ua», 01.07.2014); «*За **прориви** в будинку розплачуються мешканці без лічильника (заг.) Добра була повна хата. Поїхали в село копати картоплю, приїхали, а хата порожня. Винесли все: німецький посуд, кристаль, **дубльонки** з Монголії. Нічого не найшли. Себе хвалю тільки за те, що застрахувала все на 7 тисяч*» («Україна молода», 27.06.2019); «*Побачив, як небідний дядько поклав*

дубльонку нову, гарну. Один ханурик поміряв її, надів та й пішов» («Україна молода», 15.12.2018); «Проварюю льюльку в киплячій олії – щоб не гнила і не горіла (заг.) Часом докоряють: чого такі здорові льюльки робиш? Кажу: ідіть у музеї подивіться. На картині Репіна, де козаки пишуть **письмо** султану, сидить напівроздягнутий козак. Біля нього величезна льюлька. Такі козаки пускали по колу, коли відпочивали...» («Gazeta.ua», 29.07.2015); «За шедевральну вишивку бабуся просила **п'ятьорку** на морожене» – розповідає колекціонер» («Україна молода», 17.04.2019); «Кириленко-то про **часікі** свої забув. Може, нам подарить, – сміється коротко стрижена рудоволоса 56-річна Людмила Степанівна, продавщиця столичного магазину «Ювелірний» на вул. Богдана Хмельницького. – У нього тих годинників, певне, мільйон» («Україна молода», 09.01.2014); «Грамаваї раніше ходили, як **часікі**, кожних п'ять хвилин. А автобусів, буває, чекаю і по півгодини. То їх нема, а то як попруть, один за одним!» – каже Олена Гриценко, 47 років» («Газета по-українськи», 30.01.2014).

Такі суржикізми переважають у професійному спілкуванні, здебільшого у сфері торгівлі між продавцем і покупцем, подекуди мають іронічне забарвлення.

Суржикізми на позначення особи за статтю, віком, сферою діяльності, поведінкою: **взяточник** (сурж.) – **взяточник** (рос.) – **хабарник** (укр.), **девчонка** (сурж.) – **девченка** (рос.) – **дівчинка** (укр.), **гадалка** (сурж.) – **гадалка** (рос.) – **ворожка** (укр.), **дружок** (сурж.) – **дружок** (рос.) – **товаришок** (укр.), **звізда**, **звёзди** (сурж.) – **звезда**, **звёзды** (рос.) – **зірка**, **зірки** (укр.), **молодьож** (сурж.) – **молодежь** (рос.) – **молодь** (укр.), **тьотя** (сурж.) – **тетя** (рос.) – **тітка** (укр.) та ін. Пор.: «У райдержадміністрації одні **«взяточники»**, – обурювалася сільська жінка» («Сільські вісті», 11.04.2018); «А сам сиджу на чипсах. Часто зупиняюся в придорожніх генделіках на каву, знайомлюся з людьми, особливо із симпатичними **дівчонками**» («Gazeta.ua», 26.10.2013); «Ремонт завершити не вдається. Грошей постійно бракує. Недавно подруга затягнула мене до **гадалки**. Та каже, що в хаті ми жити не будемо. Краще її виставити на продаж. Скільки грошей не пропонувала, вона відмовилася пояснити, учому причина» («Газета по-українськи», 21.06.2019); «... прозорі натяки на гомосексуальні стосунки пари шпигунів. ...менішть?! Так, **дружок**, Батьківщина тебе завжди відпустить» («Україна молода», 14.09.2018); «...**звёзди** дефілюють, каже бородань в окулярах дружині в зеленому плащі... 20 квітня поплудні столична автобусна зупинка «Поштова площа» закрита. Поряд застелили червону доріжку до готелю «Фермонт» («Gazeta.ua», 25.04.2017); «Втім, деякі **«звёзди»** значно щиріші. Вони прямо запитують: «Как же мы теперь будем крутиться на радио?» Це реальна цитата однієї російськомовної **звёзди**» («Gazeta.ua», 18.05.2016); «Складно говорити, за кого кияни віддаватимуть голоси, відповідаю. А Рівне за кого? Та тут усе розділилося. **Молодьож** збирається за Зеленського, старші, чую, за Смешка. Кажуть, що Україні треба поря-

док, а він працював у Службі безпеки» («Gazeta.ua», 26.03.2019); «Коля півроку казав на мене **«тьотя»**, а я з першого дня називаю сином. Психолог радила потерпіти, – дає дитині бублик із маком. – Мене знайомі лякали, що в черзі стоятиму роками. А я свою дитину знайшла за місяць. Діагнозів не боюся. Більшість із них написані під копірку. Затримки розвитку нема. Косоокість вилікували. Заговорив, коли час настав» («Газета по-українськи», 05.07.2019).

Аналізовані суржикізми характеризують зірок кіно та естради, з іронією оцінюють російських «зірок», описують портрет сільських жінок, людей робітничих професій, зокрема водіїв, дають характеристику членам родини, подругам. А щодо «зірок», то за допомогою суржикізованого прикметника з іронією уточнюється, про яких «зірок» йдеться: **месні** (сурж.) – **месные** (рос.) – **місцеві** (укр.), пор.: «Бачили би ви, як раділа хазяйка, коли ми попросили його прибрати для зйомок. Ми взагалі у цьому селі тепер **месні звёзди**. Кіно обов'язково покажуть у Вишніці. Але найважливіша прем'єра буде у Генуї. Наші заробітчани прийняли нас там, як рідних» («Gazeta.ua», 21.07.2016).

Суржикізми в мові українських газет вживаються на теми здоров'я, де йдеться або про проблеми зі здоров'ям літніх людей, або про красу і фізичний стан тих, хто хоче покращити свій зовнішній вигляд незалежно від віку, напр.: **давление** (сурж.) – **давление** (рос.) – **тиск** (укр.), **таблетка** (сурж.) – **таблетка** (рос.) – **пігулка** (укр.), **драблість** (сурж.) – **драблость** (рос.) – **в'ялість** (укр.), **лікарство** (сурж.) – **лекарство** (рос.) – **ліки** (укр.) та ін. Пор.: «На вечір стало погано. Зміряв **давление** 180 на 115. Дав **таблетку** під язик, то трохи спало до 150. Сестра порадила зробити варення, що допомагає при...» («Gazeta.ua», 09.01.2014); «Дістають болячки, сьомий рік **давление** в мене, тримається за голову рукою. Він мене ходячою хімією називає, киває на батька, бо день таблетками починаю і ввечері закінчую» («Gazeta.ua», 19.07.2014); «Вони – 80 відсотків наших пацієнтів. Насамперед жінок турбують вікові зміни: зморшки, обвисання підборіддя, **дряблість** повік і, звісно, форма грудей. Багато звертаються після пологів» («Україна молода», 05.03.2015); «Приймають корів по 20 гривень за кілограм живої ваги. Хіба це гроші? Уже зараз молоко п'ють по чарочці, ніби **лікарство**... Отаким людям треба давати землю працюючим українцям, а не іноземним латифундіям, каже Ляшко. Ці люди тримають господарство...» («Україна молода», 05.07.2019); «Як берегтися від ВІЛ та гепатитів В і С? (заг.) ...якщо робите пирсинг або тату пересвідчіться, що всі інструменти простерилізовані. Уникайте ін'єкцій, при можливості використовуйте пероральні **лікарства**. Не контакуйте з кров'ю та іншими рідиною людей» («Україна молода», 19.05.2019).

Подекуди в мові українських засобів масової комунікації натрапляємо на суржикізми, що позначають заклади, організації та підприємства. Зазвичай ці суржикізми характеризують мовлення осіб, які працюють в організаціях чи користуються послугами в закладах, напр.: **больница** (сурж.) – **больница** (рос.) – **лікарня** (укр.), **производство** (сурж.) – **производство**

(рос.) – виробництво (укр.) та ін. Пор.: «Мій лікар сказав писати розписку, що добровільно йду з лікарні і претензій до них не маю, згадує. Від болю і безвиході я написала все. Під **больницею** чекали чоловік із сестрою» («Gazeta.ua», 21.04.2014); «Саша відповідає за пошук клієнтів, юридичні й організаційні питання. А на мені творчість і власне **производство**, каже. Зняли у місцевого фермера приміщення. Робимо ремонт, утеплюємо. Можливо, викупимо згодом» («Газета по-українськи», 26.12.2018); «Як починається сезон, торфу нагрібають і знов нас із біржі знімають. Керівником підприємства поставили чоловіка, якому 30, він **производства** не знає. Після страйку так і не заплатили. Люди йдуть на роботу, не мають що із собою взяти поїсти...» («Газета по-українськи», 16.09.2014).

У мові газет журналісти відрядження називають командировка (сурж.) – командировка (рос.), захід – міроприємство (сурж.) – мероприятие (рос.), а свято – празнік (сурж.) – празник (рос.). Здебільшого особи, які використовують суржикізми, мають низьку мовленнєву культуру, пор.: «...життя вже їхня його особиста справа, він хоче розвалити все. Я б за такого гравця вчепився ногами і руками, поновила **командировку**» («Gazeta.ua», 30.01.2019); «Серед нас багато колишніх військовослужбовців, які по паспорту росіяни, але багато років прожили в Україні. Вони приїхали з Криму на рідну землю, щоб не допустити провокацій під час проведення наших **міроприємств**» («Gazeta.ua», 08.05.2019); «Сьогодні у Крижополі **празнік**. Із Вінниці, Хмельницького, Молдови приїжджають продавати, каже високий чоловік років 60. Везе на велосипеді повну торбу» («Gazeta.ua», 12.12.2018).

Часто в мові українських засобів масової комунікації вживають суржикізми, які називають населені пункти, країни, батьківщину, напр.: Венгрія – Угорщина (укр.) – Венгрия (рос.), деревня – село (укр.) – деревня (рос.), родина (сурж.) – родина (рос.) – батьківщина (укр.). За допомогою цих лексем автори або підкреслюють неосвіченість мовців, або вживають для того, щоб виразніше схарактеризувати об'єкт, пор.: «Коли буде літак на **Венгрію**, уже виїшов час для реєстрації?! – метушився пасажир біля стійок реєстрації» («Газета по-українськи», 12.07.2017); «**Деревня** вимираюча. Крім нього, нема кого й вибрати (заг.) ... в сусідніх селах люди сказали: «Фіг вам!». Значить фіг вам! – переходить на крик. – Але кого ти вибереш? **Деревня** вимираюча. Крім нього, нема кого й вибрати, – Сергій Володимирович перепрошує, тисне руку і бажає «всіх благ» («Газета по-українськи», 18.02.2019); «Добре запам'ятала мадярів, – згадує Олена Юрїївна. – Писати вмю по-мадярськи, багато слів знаю. Десь до четвертого класу нас у школі по-їхньому вчили. Мадяри ходили горді. За них строго жилося. Не було п'яниць на дорозі. За це били. Злі були... Зараз мадярів у Колочаві не є. Після війни пішли на **родіну**» («Газета по-українськи», 25.06.2019).

Зрідка за допомогою суржикізованих іменників та дієслів описують стосунки між людьми, напр.: *отношения* (сурж.) – *отношения* (рос.) – *стосунки*

(укр.), *воспітувати* (сурж.) – *воспитывать* (рос.) – *виховувати* (укр.) та ін. Пор.: «Вона живе із сином однорічним Артемом. – Вже зараз думаю, куди мені з дитиною дітися потім. Якщо наладаються **отношения** з чоловіком, то будемо жити у Вінниці. Як нічого не вийде, то буду шукати хату в селі» («Gazeta.ua», 25.02.2014); «Коли збирався вдруге на війну, навколїшках просила передумати. А він каже: треба було мене таким не **воспітувати**. Вивчився на електрика. До війни служив у спецпідрозділі «Ягуар». Самотужки опанував чеську, словацьку, арабську й англійську...» («Gazeta.ua», 15.12.2015).

Подекуди журналісти послуговуються суржикізмами-прислівниками: *вроді* (сурж.) – *вроде* (рос.) – *щось на зразок* (укр.), займенниками: *всьо* (сурж.) – *все* (рос.) – *все* (укр.), напр.: «Познайомилися з Бодькою у Варшаві, розповідає дорогою до храму. Заміж кличе. Дітям подарунки привіз. Мені iPhone купив. Усі гроші віддає. **Вроді** надійний мужик. Мама каже, то мій останній шанс створити сім'ю» («Gazeta.ua», 05.05.2019); «Чим українці почали замінити картоплю в раціоні ... *пастернак*, батат. Також купую *топінамбур*. Його ще називають земляною грушею. Має особливий смак і відрізняється від картоплі. Продукт **вроді** не зовсім дорогий 15–20 грн., але відсоток відходів великий» («Gazeta.ua», 27.03.2019); «– Не знаю, як переживу. Це **всьо** п'янка зробила. Випили, недоглядили і вгробили дітей, – говорить **35-річний Микола Ротор**. Він втратив двох рідних дітей і двох племінників. – Божаться, що невинні. Наче виїшли ненадовго, сиділи недалеко від хати» («Газета по-українськи», 05.07.2019); «То Порошенко **всьо** почав. Тихо ж було, поки він не прийшов до власті. **Вон** скільки біди наробив. Розбагатів на нас. Війна йому вигідна» («Газета по-українськи», 02.07.2019); «Кажуть тітці: «Ну, **всьо**, будемо драпати». Один сів біля вікна гвинтівку чистити, а другий пішов зустрічати своїх з Ямполя, щоб разом утікати» («Газета по-українськи», 02.07.2019).

Зазвичай такі суржикові утворення характеризують пересічних українців, які оцінюють не тільки таких, як вони, осіб, але й високопосадовців.

Висновки та перспективи подальших досліджень у цьому напрямі. Отже, на початку ХХІ ст. у мові засобів масової комунікації активізувалося вживання суржикі – мови, в якій штучно об'єднані без дотримання літературних норм елементи різних мов, зокрема української та російської.

Суржик як один із засобів негативної оцінки, як засіб висміювання учасників комунікативного процесу умисно використовують для характеристики осіб, їхньої поведінки. Розкутість у використанні мовних засобів сприяє не тільки емоційності та експресивності журналістського матеріалу, але й позначається на якості журналістського тексту – друкованого, аудіюваного чи візуалізованого.

У мові сучасних засобів масової комунікації серед суржикізмів виокремлюють слова ввічливості, лексеми на позначення їжі, назви побутових речей, предметів повсякденного користування, предметів торгівлі тощо. У мові засобів масової комунікації активізувалися суржикізми на позначення осіб

за статтю, віком, сферою діяльності, поведінкою, а також лексеми на позначення характеристик стану здоров'я людей, зокрема літніх людей або тих, хто хоче удосконалити тіло незалежно від віку тощо.

Питання про функціонування суржику у сучасних засобах масової комунікації потребує подальшого вивчення, оскільки кількість тематичних груп може змінюватися і вони залишаються відкритими.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брага І. І. Мовна особистість суржикомовця в інтернет-дискурсі. *Науковий вісник Ізмаїльського педінституту*. Вип. 8. 1999. С. 144–149.
2. Дзюбишина-Мельник Н. Я. Суржик і суржикізм: стилістичні ресурси. *Наукові записки НаУКМА*. 2010. Т. 111 : Філологічні науки. С. 16–20.
3. Кузнецова Т. Соціолінгвістична сутність суржику. *Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства* : зб. наук. праць. Ужгород, 2001. Вип. 4 : Українське і слов'янське мовознавство. Міжнародна конференція на честь 80-річчя професора Йосипа Дзензелівського С. 277–280.
4. Сербенська О. А. Мова газети в аспекті соціально-культурного розвитку суспільства. *Мовознавство*. 1988. № 4. С. 21–26.
5. Ставицька Л. Кровозмісне дитя двомовності. *Критика*. Число 10 (48). Жовтень 2001. С. 20.
6. Тараненко О. О. Українсько-російський суржик : статус, тенденції, оцінки, прогнози. *Мовознавство*. 2008. № 1. С. 14–30.
7. Труб В. М. Явище «суржику» як форма просторіччя в ситуації двомовності. *Мовознавство*. 2000. № 1. С. 46–59.